

Koers en veilig jeugdwerk

Samenvatting

Bij de Koers-vakanties mag iedereen er zijn. We respecteren elkaar als mensen met een unieke persoonlijkheid, als schepsel van God. Veiligheid, persoonlijke integriteit en het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag vinden wij dan ook belangrijke kernwaarden. Daarom volgen wij hierin de richtlijnen die ontwikkeld zijn in het project Veilig Jeugdwerk.

Gelukkig deden we al veel om onveiligheid te voorkomen. Denk aan gedragscodes en richtlijnen in het basishandboek. Deze komen nu in iets andere vorm beschikbaar. In de aanloop naar het zomerseizoen van 2016 ronden we het traject af om te voldoen aan de richtlijnen voor veilig jeugdwerk. Op hoofdlijnen houdt dit traject voor de stafleden het volgende in:

- A. Er komen heldere omgangsregels voor deelnemers en stafleden.
- B. Er wordt van elk staflid die op pad gaat met minderjarigen een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) gevraagd.
- C. Er is een actief meldprotocol voor situaties waarbij er mogelijk grensoverschrijdend heeft plaats gevonden.
- D. Er komt een onafhankelijk meldpunt in de vorm van een vertrouwenspersoon.
- E. Er geldt een proactief beleid op het voorkomen van onveilige situaties tijdens de reizen.

Daarom vraagt de Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten aan jullie de volgende dingen:

VOORAF: Zet veiligheid op de agenda van de stafbespreking en bespreek hierbij enkele casussen.

TIJDENS: Bespreek met de groep de omgangsregels.

Neem op twee momenten tijdens de vakantie als staf de checklist door.

NADIEN: Benoem mogelijke onveilige situaties in je persoonlijke evaluatie.

Waarom?

Stafleden geven met enorm veel passie, betrokkenheid en bewogenheid leiding aan kinderen en jongeren. De Jeugdbond heeft hier ontzettend veel waardering voor en is blij dat we met elkaar elk jaar zoveel kinderen en jongeren een prachtige vakantie-ervaring kunnen bieden. Daar is het om te doen: Jongeren een vakantie geven waarin ze gezien, gerespecteerd, voor volwaardig gezien worden en waarbij er rekening gehouden wordt met hun persoonlijke integriteit en uniciteit (als schepsel van God). In een sfeer van veiligheid en geborgenheid kunnen kinderen en jongeren zichzelf zijn en zich ontplooien. Onveilige situaties waarin er persoonlijke grenzen overschreden worden, passen daar niet bij. Dit betekent ook dat we alert zijn op het voorkomen van onveilige situaties bij deelnemers, stafleden of andere betrokkenen. De Jeugdbond wil op dit punt ook graag verantwoordelijkheid nemen richting deelnemers, ouders, onze achterban en de samenleving en wil aangesproken worden op de richtlijnen van Veilig Jeugdwerk.

Wat?

In 2014 heeft de commissie Koers besloten om voortaan een Verklaring Onbesproken Gedrag te vragen aan (nieuwe) stafleden die een vakantie gaan leiden voor kinderen of jongeren jonger dan 18 jaar. Daarnaast is toen besloten om in de toekomst ook te gaan 'voldoen' aan de richtlijnen van het project 'Veilig Jeugdwerk'¹.

Veilig Jeugdwerk houdt in dat het volgende ingevoerd wordt:

¹ In samenwerking tussen het Meldpunt Misbruik en de CGJO is het project 'Veilig Jeugdwerk' gestart. In samenwerking met diverse organisaties is de door de vereniging NOV (Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk) ontwikkelde toolkit 'in veilige handen' zodanig aangepast dat deze toepasbaar is voor vrijwilligerswerk in de kerk.

- Stap 1 Zet het onderwerp op de agenda.
- Stap 2 Stel omgangsregels vast.
- Stap 3 Voer een gedragscode in.
- Stap 4 Maak een risicoanalyse.
- Stap 5 Stel een vertrouwenspersoon aan.
- Stap 6 Voer een zorgvuldig aanstellingsbeleid.
- Stap 7 Maak melden mogelijk.
- Stap 8 Informeer de vrijwilligers.
- Stap 9 Veilige omgeving creëren (en behouden).
- Stap 10 Maak gebruik van de klachtenregeling.
- Stap 11 Informeer alle betrokkenen over het preventiebeleid.

Hoe?

Voor veel van deze stappen voldoen de Koers-vakanties al lange tijd aan de richtlijnen. Wel betekent dit dat sommige dingen in een andere vorm beschikbaar komen (stap 2 en 3) en dat we onder andere de Stafinstructiedag en de intake en training voor nieuwe stafleden gebruiken om het onderwerp veiligheid op de kaart te houden (stap 1, 6, 8 en 11).

Hoe zijn de andere stappen geborgd?

Risicoanalyse: Met de jeugdwerkadviseurs en de commissie Koers-vakanties is een risicoanalyse uitgevoerd. Hieruit blijkt dat voor de 12 genoemde risicofactoren op kindniveau allen in meer of mindere mate aanwezig zijn. Ook van de 9 risicofactoren op vrijwilligersniveau zijn er 7 van toepassing binnen de Koers-vakanties.
Per doelgroep zijn de risico's verkend. Deze vormen de basis voor de checklist.

Voorbeelden risicofactoren:

Deelnemer: *Er zijn minderjarigen die problemen thuis hebben.*
 Deelnemer KK: *Er zijn minderjarigen die sterk afhankelijk zijn van één begeleider.*
 Stafid: *In contact met minderjarigen zoeken naar bevestiging, warmte en waardering.*

Melden: In samenwerking met stichting de Vluchtheuvel wordt een onafhankelijk meldpunt georganiseerd in de vorm van een vertrouwenspersoon. Dit meldpunt is voor, tijdens en na de vakantie bereikbaar voor melding, advies en overleg. Dit geldt zowel voor stafleden als voor deelnemers, ouders en de organisatie van Koers-vakanties. Deze vertrouwenspersoon geeft advies aan de melder, maakt in overleg melding bij de Jeugdbond en weet de weg naar (hulpverlenende) instanties. Dit meldpunt Veilig Jeugdwerk Koers-vakanties komt op de website te staan en wordt actief gemeld aan deelnemers, ouders en stafleden.

Proactief: **Voordien:** Veiligheid begint met het bespreekbaar maken van mogelijke onveilige situaties. Dat is best lastig als je met een nieuw team een vakantie gaat leiden. Om jullie op weg te helpen zijn een aantal reële **casussen** bedacht (zie sub A van deze bijlage). Bespreek deze praktijksituaties in een stafvergadering. Hoe staan jullie er persoonlijk in? Hoe houden jullie elkaar scherp?
Tijdens: Daarnaast is er een **checklist** (zie sub B van deze bijlage) ontwikkeld. Loop deze op twee momenten in de vakantie na en bespreek wat jullie kunnen doen om onveilige situaties tegen te gaan. Je vindt deze in de bijlage.

Vervolg veilig Jeugdwerk

De verdere uitwerking van Veilig Jeugdwerk heeft tot twee concrete documenten geleid:

- Eén specifiek voor stafleden
- Eén specifiek voor deelnemers

Beide documenten staan ook op de website bij het gedeelte voor de deelnemers en het gedeelte voor de stafleden. Hieronder is de tekst van deze documenten integraal weergegeven. Stafleden houden zich aan de inhoud van deze documenten

Stafleden

Samen voor een veilige en prettige sfeer

Fijn dat jij voor Koers een vakantie gaat leiden. Wij gunnen jou en de groep een heel goede vakantie. Daarom vinden we het belangrijk dat iedereen zich rondom de vakantie prettig en veilig voelt en op een goede manier met elkaar omgaat. Om dit te bereiken hebben we voor de deelnemers omgangsregels gemaakt voor een veilige en open sfeer. Dit aanvullend op de gedragsregels ze al kennen. Ook hebben we een gedragscode gemaakt voor alle volwassenen die betrokken zijn bij de vakanties. Deze zijn een nadere uitwerking van de gedragsregels waaraan stafleden zich geconformeerd hebben bij hun aanmelding. Dit geheel noemen we 'Veilig jeugdwerk op vakantie'.

Wat houdt dit in:

- We zorgen voor een prettige sfeer
- We houden elkaar aan respectvolle omgangsregels
- Alle stafleden en reisleiders kennen de gedragscode
- Deelnemers en stafleden geven aan als zij iets niet prettig vindt
- Maak melding van situaties en/of trek aan de bel voor advies of hulp

Prettige sfeer

Van iedereen die betrokken is bij een Koers-vakantie (deelnemers, ouders, vrijwilligers, stafleden, reisleiders of andere bezoekers) verwachten wij dat zij zich aan de omgangsregels houden. Wie dat doet, is welkom.

Hierbij laten wij ons leiden door het liefdesgebod wat de Heere Jezus ons gegeven heeft, toen Hij zei: *Gij zult liefhebben den Heere uw God met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand. Dat is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf.* (Mattheüs 22: 37-39).

Je bent tijdens de vakantie op pad met kinderen of jongeren die je nog nauwelijks kent. Je komt in een voor jou onbekende omgeving en ook je mede stafleden zijn relatief nieuw. Dat is best spannend. Daarom vinden wij het belangrijk om afspraken te maken hoe we met elkaar omgaan zodat iedereen zich prettig en veilig kan voelen en anderen met respect behandelt. Dit betekent dat wij voor, tijdens en na de vakanties geen enkele vorm van ongelijkwaardige behandeling accepteren. Denk hierbij aan roddelen, pesten, uitsluiten, discriminatie, (seksueel) intimiderend gedrag of opmerkingen.

Iedereen mag er zijn zoals hij of zij geschapen is. Ook als iemand er anders uitziet of anders doet, behandel je hem met respect.

Ongangsregels - Hoe gaan we met elkaar om?

Rondom veiligheid zijn de gedragsregels voor deelnemers als volgt concreet gemaakt:

1. Ik accepteer en respecteer de ander zoals hij is en discrimineer niet.

2. Ik houd rekening met de grenzen die de ander aangeeft.
3. Ik val de ander niet lastig.
4. Ik breng de ander geen schade toe.
5. Ik maak op geen enkele wijze misbruik van mijn machtspositie.
6. Ik scheld niet en maak geen kwetsende grappen of opmerkingen over anderen.
7. Ik negeer de ander niet.
8. Ik doe niet mee aan pesten, uitlachen of roddelen.
9. Ik vecht niet, ik gebruik geen geweld. Ik bedreig de ander niet.
10. Ik kom niet ongewenst te dichtbij en raak de ander niet tegen zijn of haar wil aan.
11. Ik geef de ander geen (on)gewenste seksueel getinte aandacht.
12. Ik stel geen opgepaste vragen en maak geen ongewenste opmerkingen over iemands persoonlijk leven of uiterlijk.
13. Als iemand mij hindert of lastig valt, vraag ik hem/haar hiermee te stoppen. Als dat niet helpt, vraag ik een ander om hulp.
14. Ik help anderen om zich ook aan deze afspraken te houden en spreek degene die zich daar niet aan houdt aan. Als dat nodig is, meld ik dit bij de leiding.

Gedragscode – Wat betekent dit voor stafleden?

Bij de Koers-vakanties hebben vrijwilligers een belangrijke rol. Dankzij hen kunnen we op deze manier op vakantie. Bij vrijwilligers hebben we het over stafleden (of reisleiders). Daarnaast zijn er ook volwassenen die een vakantie kunnen bezoeken. Denk aan ouders, vrijwilligers van de Koers-vakanties of een spreker. Ook van hen verwachten wij dat zij zorgdragen voor een open en veilige sfeer en er alles aan doen om onveilige situaties en misbruik te voorkomen.

Elk staflid moet zorgen voor een omgeving en sfeer waarbinnen alle kinderen en jongeren zich prettig, veilig en met respect behandeld voelen. Hij of zij heeft de plicht om kinderen en jongeren zoveel mogelijk te beschermen tegen alle vormen van ongelijkwaardige behandeling en (seksueel) misbruik. Seksuele contacten tussen een (volwassen) staflid en een kind of jongere, in welke vorm dan ook, zijn wettelijk verboden. Daarom zijn in de gedragscode regels opgenomen die duidelijk maken dat seksueel gerichte opmerkingen, blikken of contacten niet kunnen.

Iedereen die zich aanmeldt om leiding te geven aan een Koers-vakantie verklaart dat hij of zij zich wil houden aan de regels en het profiel wat wij voor stafleden opgesteld hebben. Dit komt ook aan de orde bij de intake (nieuwe stafleden) en wordt onder andere concreet gemaakt door de verplichting om een Verklaring Onbesproken Gedrag te kunnen overleggen.

Rondom veiligheid op vakanties zijn het profiel en de regels voor stafleden als volgt specifiek gemaakt in een gedragscode:

1. Het staflid is te allen tijde verantwoordelijk voor de veiligheid van de relatie. Hij of zij zorgt voor een omgeving en sfeer waarbinnen het kind of de jongere zich veilig en gerespecteerd voelt.
2. Het staflid onthoudt zich ervan het kind of de jongere te bejegenen op een wijze die het kind of de jongere in zijn waardigheid of integriteit aantast.
3. Het staflid dringt niet verder door in het privéleven van het kind of de jongere dan noodzakelijk is voor het functioneren van het kind of de jongere tijdens de vakantie.
4. Het staflid onthoudt zich van elke vorm van seksuele benadering en misbruik te opzichte van het kind of de jongere. Alle seksueel getinte of seksuele handelingen, blikken, contacten, relaties tussen het

staflid en de (minderjarige) jongere zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik.

5. Het staflid mag het kind of de jongere niet op zodanige wijze aanraken, dat deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard ervaren kan worden.
6. Het staflid zal tijdens de vakantie en bij eventuele bijeenkomsten voor of na de vakantie zeer terughoudend en met respect omgaan met het kind of de jongere in ruimtes waarin zij zich bevinden als de slaapkamer, kleedkamer of sanitaire ruimtes.
7. Het staflid heeft de plicht het kind of de jongere naar vermogen te beschermen tegen elke vorm van ongelijkwaardige behandeling en/of seksueel misbruik en zal er actief op toezien dat de gedragscode en omgangsregels door iedereen die bij de vakantie betrokken zijn, worden nageleefd.
8. Indien het staflid gedrag signaleert dat niet in overeenstemming is met deze gedragscode en er vermoedens zijn van grensoverschrijdend (seksueel gericht) gedrag, is hij verplicht om hiervan melding te maken bij de Vertrouwenspersoon veilig jeugdwerk op vakantie.
9. Het staflid vraagt of geeft geen (im)materiële vergoedingen waardoor een deelnemer of een ander staflid in een afhankelijkheidspositie kan komen.
10. In alle gevallen waar de gedragscode niet (direct) voorziet, of bij twijfel over de toelaatbaarheid van bepaalde gedragingen, ligt het binnen de verantwoordelijkheid van het staflid en de totale staf om in de geest van de gedragscode te handelen en zo nodig daarover in contact te treden met de Vertrouwenspersoon voor veilig jeugdwerk op vakantie en/of de Achterwacht van de Koers-vakanties.

Overtreding van deze code leidt tot een klachtprocedure en kan disciplinaire maatregelen tot gevolg hebben. Wanneer een staflid wordt verdacht van strafbare feiten, zal er aangifte gedaan worden.

Deze gedragscode geldt ook voor andere volwassenen die de vakanties bezoeken.

Grenzen aangeven

Wij willen heel graag dat iedereen zich prettig voelt rondom de vakantie en op een goede manier met elkaar omgaat. Toch kan het gebeuren dat iemand iets doet wat een ander niet prettig vindt; iets dat tegen zijn of haar zin is. Dan is de vakantie niet leuk meer. Dat is natuurlijk niet de bedoeling! Daarom moeten we er alles aan doen om ervoor te zorgen dat dit gedrag stopt.

Voor deelnemers aan de vakantie is uitgewerkt op welke wijze ze hun grenzen aan kunnen geven. Op hoofdlijnen gaat het om de volgende punten:

- Er is nooit een excuus voor grensoverschrijdend gedrag.
- Niet de ander, maar jij bepaalt de grens van wat toelaatbaar is.
- Je grens aangeven, is OK. Doe dat met: 'STOP, ik vind dit niet leuk!' of 'STOP, hou op!'
- Maak situaties die niet prettig voelen bespreekbaar. Eerst met de persoon in kwestie. Lukt dit niet, betrek er dan iemand bij die je vertrouwt.
- Je kunt altijd voor advies / hulp de Vertrouwenspersoon of Achterwacht inschakelen.

Deze manier van grenzen aangeven geldt ook voor ongewenste en of onveilige situaties van stafleden onderling of vanuit deelnemers richting stafleden.

Advies en hulp

Voor informatie kun je terecht bij de vertrouwenspersoon Veilig jeugdwerk op vakantie. Heb je behoefte aan advies of wil je een klacht indienen, dan kun je (tijdens kantooruren) ook bij deze persoon terecht.

Vertrouwenspersoon Veilig jeugdwerk op vakantie

Bereikbaar	Werkdagen tussen 09:00 en 16:30
Telefoonnummer	0031 6 21 66 46 86
Emailadres	meldpuntveiligjeugdwerk@cbgg.nl

Speelt er iets buiten kantooruren wat niet kan wachten tot de volgende (werk)dag, voel je dan niet bezwaard om tijdens de vakantie te bellen naar de Achterwacht. Zij zijn 24 uur per dag bereikbaar. Je hoort (via het antwoordapparaat) wie er bereikbaar zijn als je het algemene nummer van de Jeugdbond belt.

Achterwacht Koers-vakanties (NOODHULP, ook buiten kantooruren)

Bereikbaar via	0031 348 48 99 48
----------------	-------------------

Deelnemers

Veilig en prettig op vakantie

Mooi dat jij met Koers op vakantie gaat. Wij gunnen je een heel goede vakantie. Daarom vinden we het belangrijk dat jij je prettig en veilig voelt bij ons en dat iedereen op een goede manier met elkaar omgaat. Om dit te bereiken hebben we omgangsregels gemaakt voor een veilige en open sfeer. Dit aanvullend op de gedragsregels die je al kent. Wij noemen dit 'Veilig jeugdwerk op vakantie'.

Wat houdt dit in:

- We zorgen voor een prettige sfeer
- We houden elkaar aan respectvolle omgangsregels
- Alle stafleden en reisleiders kennen de gedragscode
- Geef aan als je iets niet prettig vindt
- Trek aan de bel voor advies of hulp

Prettige sfeer

Van iedereen die betrokken is bij een Koers-vakantie (deelnemers, ouders, vrijwilligers, stafleden, reisleiders of andere bezoekers) verwachten wij dat zij zich aan de omgangsregels houden. Wie dat doet, is welkom.

Hierbij laten wij ons leiden door het liefdesgebod wat de Heere Jezus ons gegeven heeft, toen Hij zei: *Gij zult liefhebben den Heere uw God met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand. Dat is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf.* (Mattheüs 22: 37-39).

Je bent tijdens de vakantie op pad met kinderen of jongeren die je nog nauwelijks kent. Je komt in een voor jou onbekende omgeving en ook je stafleden zijn nieuw. Dat is best spannend.

Daarom vinden wij het belangrijk om afspraken te maken hoe we met elkaar omgaan zodat iedereen zich prettig en veilig kan voelen en anderen met respect behandelt. Dit betekent dat wij voor, tijdens en na de vakanties geen enkele vorm van ongelijkwaardige behandeling accepteren. Denk hierbij aan roddelen, pesten, uitsluiten, discriminatie, (seksueel) intimiderend gedrag of opmerkingen.

Iedereen mag er zijn zoals hij of zij geschapen is. Ook als iemand er anders uitziet of anders doet, behandel je hem met respect.

Omgangsregels - Hoe gaan we met elkaar om?

1. Ik accepteer en respecteer de ander zoals hij is en discrimineer niet.

2. Ik houd rekening met de grenzen die de ander aangeeft.
3. Ik val de ander niet lastig.
4. Ik breng de ander geen schade toe.
5. Ik maak op geen enkele wijze misbruik van mijn machtspositie.
6. Ik scheld niet en maak geen kwetsende grappen of opmerkingen over anderen.
7. Ik negeer de ander niet.
8. Ik doe niet mee aan pesten, uitlachen of roddelen.
9. Ik vecht niet, ik gebruik geen geweld. Ik bedreig de ander niet.
10. Ik kom niet ongewenst te dichtbij en raak de ander niet tegen zijn of haar wil aan.
11. Ik geef de ander geen (on)gewenste seksueel getinte aandacht.
12. Ik stel geen opgepaste vragen en maak geen ongewenste opmerkingen over iemands persoonlijk leven of uiterlijk.
13. Als iemand mij hindert of lastig valt, vraag ik hem/haar hiermee te stoppen. Als dat niet helpt, vraag ik een ander om hulp.
14. Ik help anderen om zich ook aan deze afspraken te houden en spreek degene die zich daar niet aan houdt aan. Als dat nodig is, meld ik dit bij de leiding.

Gedragscode – Wat betekent dit voor stafleden?

Bij de Koers-vakanties hebben vrijwilligers een belangrijke rol. Dankzij hen kunnen we op deze manier op vakantie. Bij vrijwilligers hebben we het over stafleden (of reisleiders). Daarnaast zijn er ook volwassenen die een vakantie kunnen bezoeken. Denk aan ouders, vrijwilligers van de Koers-vakanties of een spreker. Ook van hen verwachten wij dat zij zorgdragen voor een open en veilige sfeer en er alles aan doen om onveilige situaties en misbruik te voorkomen.

Elk staflid moet zorgen voor een omgeving en sfeer waarbinnen alle kinderen en jongeren zich prettig, veilig en met respect behandeld voelen. Hij of zij heeft de plicht om kinderen en jongeren zoveel mogelijk te beschermen tegen alle vormen van ongelijkwaardige behandeling en (seksueel) misbruik.

Seksuele contacten tussen een (volwassen) staflid en een kind of jongere zijn wettelijk verboden. Daarom zijn in de gedragscode regels opgenomen die duidelijk maken dat seksueel gerichte opmerkingen, blikken of contacten niet kunnen.

“Ik voel met hier niet prettig bij”

Wij willen heel graag dat iedereen zich prettig voelt rondom de vakantie en op een goede manier met elkaar omgaat. Toch kan het gebeuren dat iemand iets doet wat je niet prettig vindt; iets dat tegen je zin is. Dan is de vakantie niet leuk meer. Dat is natuurlijk niet de bedoeling! Daarom moeten we er alles aan doen om ervoor te zorgen dat die ander ophoudt jou lastig te vallen!

Hoe kun je dat doen? Als je wordt lastig gevallen, vind je het misschien heel moeilijk om er iets van te zeggen. Toch kun je dat beter wél doen. Misschien heeft degene die jou lastig valt niet eens door hoe vervelend dit voor jou is. Als je dit vertelt, zal dat ander waarschijnlijk ‘sorry’ zeggen en het niet meer doen. Soms helpt het niet om er iets van te zeggen. Zoek dan zo snel mogelijk iemand op aan wie je het wél kan vertellen. Iemand die je vertrouwt. Een staflid, je moeder of vader of iemand anders die jou kan helpen. Samen kunnen we er wat aan doen.

Als een ander kind of jongere je lastig valt

Stel je voor: iemand maakt steeds opmerkingen waar je boos, bang of verdrietig van wordt. Iemand maakt grappen over je uiterlijk of kleren. Iemand komt heel dichtbij je staan, terwijl je dat niet wilt. Die dingen noemen wij 'lastig vallen'. Ook al zijn het woorden; ze kunnen in je hoofd blijven zitten. Je wordt er verdrietig of bang van. Soms gaat het verder dan alleen opmerkingen. Iemand zit aan je terwijl je dat niet wilt of iemand laat je seksplaatjes zien.

Als iemand zoiets doet, probeer dan eerst te zeggen dat je dat niet wilt. Zeg gewoon: 'STOP, ik vind dit niet prettig!' of 'STOP, hou op!'. Werkt dat niet? Vertel het dan aan een staflid of begeleider. Die zal je helpen.

Als een volwassene je lastig valt

Wanneer je het niet eens bent met de manier waarop de leiding (het staflid) zijn of haar taak uitvoert of wanneer hij of zij je een vervelend gevoel geeft, spreek hem of haar dan hierop aan. Als jullie er samen niet uitkomen, roep dan de hulp in van een ander staflid. Als je dit niet durft, kun je een andere deelnemer of een staflid in vertrouwen nemen. Samen kunnen jullie het bespreekbaar maken. Ook kun je altijd hulp zoeken bij de Vertrouwenspersoon of bij de Achterwacht van de Koers-vakanties.

Er zijn een aantal gevallen waarbij het verstandig is om meteen contact op te nemen met de vertrouwenspersoon of de achterwacht. Als een staflid je bijvoorbeeld aanraakt op plaatsen waar dat echt niet nodig is of steeds 'toevallig' binnenkomt als jij je omkleedt. Of wanneer je staflid je knuffelt en zoent of seksueel getinte opmerkingen naar jou maakt of aan je zit. Dan overtreedt hij of zij echt de gedragscode. Meldt dit altijd, bij je ouders, bij een ander staflid, de vertrouwenspersoon en of de achterwacht. Zij kunnen je helpen deze situatie op te lossen.

Jij bepaalt wat er mag! Misschien denk je: 'Maar hij bedoelt het aardig', 'Ik had de deur ook op slot moeten doen', 'Ik had zelf niet zo aardig moeten doen', 'maar zij zorgen zo goed voor me', 'maar hij of zij is verliefd op me', 'ze vinden vast dat ik me aanstel', 'als ik er iets van zeg, heb ik echt een probleem', 'niemand zal me geloven'. Wat je ook voor excuus kunt bedenken, het is nóóit een excuus voor misbruik. Het mag simpelweg niet. Waarom? Omdat jij dat niet wilt, en het verboden is. Het is dus nooit jouw schuld. Jij bent de enige die weet wat jij wel en niet goed vindt. En daar moet de ander naar luisteren.

Advies en hulp

Voor informatie kun je terecht bij de vertrouwenspersoon Veilig jeugdwerk op vakantie. Wil je een klacht indienen, dan kun je (tijdens kantooruren) ook bij deze persoon terecht.

Vertrouwenspersoon Veilig jeugdwerk op vakantie

Bereikbaar	Werkdagen tussen 09:00 en 16:30
Telefoonnummer	0031 6 21 66 46 86
Emailadres	meldpuntveiligjeugdwerk@cbgg.nl

Speelt er iets buiten kantooruren wat niet kan wachten tot de volgende (werk)dag, voel je dan niet bezwaard om tijdens de vakantie te bellen naar de achterwacht. Zij zijn 24 uur per dag bereikbaar. Je hoort (via het antwoordapparaat) wie er bereikbaar zijn als je het algemene nummer van de Jeugdbond belt.

Achterwacht Koers-vakanties (NOODHULP, ook buiten kantooruren)

Bereikbaar via	0031 348 48 99 48
----------------	-------------------

A Casussen veilig jeugdwerk op vakantie

Doel: Maak risico's bespreekbaar én verklein het risico op onveilige situaties door een aantal van deze casussen samen als staf te bespreken. Doe dit in de voorbereidingen voor de vakantie.

TIP: Bedenk telkens per casus de volgende dingen:

- Kan een dergelijke situatie ook in jullie groep voorkomen? Waarom wel? Waarom niet?
- Wanneer is er in deze casus sprake van grensoverschrijdend gedrag?
- Welke vergelijkbare situaties zien jullie waarbij een staflid of deelnemer mogelijk grensoverschrijdend gedrag kan laten zien?
- Op welke manier kunnen jullie verantwoordelijkheid voor elkaar en voor de groep nemen?

N.B. Per casus is een globale aanduiding gegeven van de leeftijdscategorie. Casus 8 en 9 zijn specifiek voor de situatie bij de Koers-kinderkampen

Casus 1	Casus Laura en staflid Rudolf	+12
<p><i>Je zit even in de eetzaal de avondsluiting door te nemen. De andere stafleden en jongeren zijn buiten een spel aan het doen. Je kijkt op omdat je wat hoort. Laura, één van de deelnemers, komt naar je toegelopen. Ze staat stil bij je tafel en moet huilen. Je legt je hand op haar arm en trekt haar op schoot. Huilend verteld ze dat ze wordt uitgelachen door een paar meiden uit de groep. Je hoort haar aan en wrijft troostend over haar rug.</i></p>		
Reflectie	<p>Past deze vorm van troosten bij een 13-jarige? Wat als dit een jongen was geweest? Wat als het staflid een vrouw was geweest? Wat zou het gevolg van deze situatie én deze handeling kunnen zijn? Waar ligt de grens tussen acceptabel gedrag en niet acceptabel gedrag? Hoe staan jullie daar persoonlijk in?</p> <p>Vervolg casus</p>	
<p><i>Staflid Jan komt binnen lopen en ziet Rudolf met Laura op schoot zitten. Hij loopt door naar de keuken om een zak met marsjes voor de deelnemers te pakken.</i></p> <p><i>Buiten gekomen denkt hij: 'kan dat wel, een deelnemer bij je op schoot nemen?'. Hij besluit het met Rudolf te bespreken.</i></p>		
Reflectie	<p>Stel dat jij Jan bent, hoe pak je dit dan aan? Is dit een situatie om teambreed te bespreken of kun je dit tussen jullie houden?</p>	

Casus 2 Casus Geert – begeleiding van een deelnemer**+12**

Het is zaterdagavond. Vanmiddag zijn de jongeren op het kampoord in Hattem aangekomen. Altijd weer leuk om zo'n groep voor het eerst bij elkaar te zien. Na kennismakingsspellen en een heerlijke maaltijd, zijn de jongeren nu de slaapzalen 'aan het inrichten'. Als staf zitten jullie even bij elkaar om bij te komen van de eerste uren. Dan gaat de telefoon van Joke, de teamleider, af.

'Goedenavond, met Joke'.

'Ja, dag Joke. Je spreekt met de moeder van Geert. Ik heb hem vanmiddag gebracht maar ben vergeten te vragen of jullie hem halverwege de nacht even wakker willen maken zodat hij naar de wc kan. Hij is als kind erg geplaagd en heeft daar het bedplassen aan over gehouden'.

Wat doe je? / Welke reactie geef je?

Reflectie Vervolg casus

Je spreekt met de moeder van Geert af dat jullie hem 's nachts wakker zullen maken zodat hij naar de wc kan gaan.

Reflectie Hoe organiseer je dit als staf? Eén iemand? Wisselend? Alleen of met zijn tweeën?
Hoe zorg je er voor dat deze situatie, gedurende de week, voldoet aan 'Veilig Jeugdwerk'? Denk hierbij ook aan: mag de groep dit weten?

Casus 3 Casus Lisa – begeleiding van een deelnemer**+12**

Het is vrijdagmiddag. Eén voor één komen de deelnemers bij het kampoord aan. Sommigen nog wat stil, anderen al pratend en lachend. Als staf zijn jullie benieuwd wie de deelnemers zijn en hoe de kampweek zal gaan. Maar één ding is zeker, jullie hebben er zin in!

's Avonds, als de deelnemers gaan slapen, evalueren jullie als staf de dag.

'O ja', merkt Alida, een medestafid, op, 'de moeder van Lisa kwam nog naar mij toe toen ze haar hier bracht. Lisa is dat meisje met haar arm in het gips. Ze kan zichzelf niet douchen. Haar moeder helpt haar thuis onder de douche en vroeg of wij dat deze week ook willen doen. Ze hebben dit niet van te voren gemeld maar gingen er vanuit dat dit geen probleem zou zijn'.

Reflectie Welke afspraken, in lijn met Veilig Jeugdwerk, maken jullie?

Casus 4 Casus Mark – sfeer in de groep**+12 / +15 / +17**

Je bent als staf lid met een actieve groep op reis. De groep bruist van de energie. Dit komt niet in de laatste plaats door een groepje gangmakers bij de jongens. Sowieso is het een groep waar de jongens sfeerbepalend zijn. Maar wat wil je: 16 jongens op 8 meiden. Quasi-serieus 'verzucht' je naar mede-stafleden: 'het lijkt wel een jongenskamp. Waar is hier de uitgang? Wie gaat deze losgeslagen bende corrigeren?' Aan de andere kant geniet je ook van deze 'ruwe bolster-blanke-pit-types', maar je vind de manier waarop ze met elkaar omgaan wel te ruw. Scheldwoorden als 'mietje, homo, rat en kl...zak' vind jij echt niet kunnen. Je besluit om dit te delen met je andere stafleden.

Reflectie Welke relatie ligt hier met Veilig Jeugdwerk?
Hoe zorg je voor een veilige sfeer? Welke rol speel je hierin als staf

Vervolg casus

Inmiddels is het 00:45. Voordat je gaat slapen maak je nog even een rondje over de gang. In de meeste slaapkamers wordt het stiller. Je vangt flarden op van gesprekken. 'Nee joh, Mark die valt echt absoluut op andere typen. Echt serieus. Hij is gay, ik weet het zeker'. 'Je had hem vanmiddag moeten zien. Hij spoort echt niet'.

Reflectie Wat doe je met dit 'signaal'?
Hoe zorg je voor een veilige sfeer? Welke rol speel je hierin als staf?

Casus 5 Casus Annet - contact tussen staflid en deelnemer**+12 / +15 / +17**

Het is dinsdagavond. Met elkaar als kampgroep zitten jullie gezellig rondom het kampvuur. Er wordt gelachen, lekker wat chips gegeten en gezellig gepraat.

Zelf neem je even geen deel aan de gesprekken maar kijk je genietend om je heen. Wat zijn er toch ontzettend veel verschillende jongeren. En wat zit ieder staflid ook anders in elkaar. Boeiend om te observeren.

Jaap, je medestafid, zit naast Annet. Juist op het moment dat je naar hen kijkt, staan ze op en lopen ze naar het kamphuis. Je pakt een nieuw handje chips en raakt aan de praat met Bastiaan die naast je komt zitten.

Een half uur later realiseer je je dat de plaatsen van Jaap en Annet nog steeds leeg zijn. Je ziet ze ook niet ergens anders in de kring. Je begint je wat zorgen te maken. Zou Annet niet lekker geworden zijn? Of hebben ze een goed gesprek en willen ze die in een rustige omgeving voortzetten?

Reflectie Wat doe je? Waarom?

Vervolg casus

Het is woensdagmorgen. Jullie hebben gezellig met elkaar ontbeten en zijn nu aan het afwassen. De jongelui maken er weer een waterballet van maar ondanks dat werken ze toch door. Alleen Annet is stil. Ze doet wel haar ding maar praat niet en maakt geen plezier. 'Even in de gaten houden', denk je bij jezelf.

Na de afwas zoeken de jongeren hun Bijbel en Bijbelstudieboekje op en verzamelen ze zich in de eetzaal om te luisteren naar de opening van de derde Bijbelstudie. Dan gaan jullie uiteen in de verschillende Bijbelstudiegroepjes. Terwijl er al wat vragen behandeld zijn en de jongeren onderling druk in gesprek zijn, valt het je ineens op dat Annet nog niets gezegd heeft. Ze zit wat ineengedoken. Het lijkt alsof alles langs haar heen gaat. Je probeert Annet er bij te betrekken en stelt haar de vraag hoe zij er over denkt. Annet schrikt hiervan en geeft aan dat ze er even niet bij was. Je laat het zo maar aan het einde van de Bijbelstudie krijg je de gelegenheid om met Annet te praten. De rest van de groep is al teruggelopen naar het kampoord.

Reflectie Wat doe je met een deelnemer die er 'met zijn / haar gedachten niet bij is'?

Hoe deel je dit onderling?

Wat vraag je aan Annet? Hoe doe je dat?

Vervolg casus

Na even met Annet gepraat te hebben, komt het hoge woord er uit:

Gisteravond is ze met stafid Jaap naar het kamphuis gegaan omdat ze zich niet lekker voelde. Hij gaf aan even mee te lopen. Ze ging er vanuit dat hij daarna weer terug zou gaan naar de groep maar dat deed hij niet. Hij bleef in de slaapzaal wachten totdat ze was omgekleed. Ze heeft toen haar pyjama mee naar de doucheruimte genomen. Terug op de slaapzaal was Jaap er nog steeds. Ze gaf aan dat ze ging slapen en dat ze wel alleen durfde te blijven. Stafid Jaap kwam toen naar haar toe en stopte haar onder. Hij ging op de rand van haar bed zitten en vertelde haar dat hij het zo vervelend vindt dat ze zich niet lekker voelde en dat hij haar graag voor haar wilde zorgen.

Juist op dat moment hoorden ze beneden een groepje jongeren binnenkomen. Stafid Jaap was opgestaan en weggelopen.

Reflectie Hoe reageer je richting Annet? Wat vraag je haar? Wat spreek je met haar af?

Wat doe je hier verder mee?

Vervolg casus Annet

Het is avond. De jongeren zijn naar de slaapzalen en jullie als stafleden evalueren de dag. De verschillende programma onderdelen worden besproken. Het zeskamp ging erg leuk. De Bijbelstudies verliepen ook goed. Terwijl jullie dit bespreken zit jij met het gesprek met Annet in je hoofd. Wat moet je?

'Zijn er nog dingen die opvielen of die je wilt delen?' vraagt de teamleider. Je weet dat je hier nu iets over moet zeggen. Maar hoe pak je dat aan? Of is het beter om dit eerst met Jaap zelf te bespreken?

Reflectie Wat doe je?
 Hoe doe je dat?
 Hoe ga je hier verder mee om richting Annet?

Casus 6 Casus Anneloes - problemen deelnemer

+15 / +17 / +20

Met 20 jongeren zijn jullie acht dagen gezellig op Koers-vakantie. Het is een gezellige groep en het kamphuis waar jullie verblijven is ook een ideale locatie om vakantie te vieren. Ondanks dat zijn jullie toch bijna iedere dag wel op pad in de omgeving.

Eén van de deelnemers, Anneloes, is vanaf het begin wat stil geweest. Het lijkt alsof ze wat heimwee heeft maar ze geeft dit niet aan en als staf krijgen jullie er verder ook niets uit.

Dan komt één van de andere meiden naar jullie als staf. Ze verteld dat Anneloes ligt te huilen in haar bed, niet reageert op vragen en er ook niet uit wil komen. Jullie overleggen wie van jullie twee naar haar toe zal gaan.

Reflectie Wat kan er met Anneloes aan de hand zijn?
 Komt Anneloes uit een veilige thuissituatie? Hoe beoordeel je dat? Wat zijn signalen?
 Vervolg casus

Eén van jullie heeft met Anneloes gesproken. Anneloes heeft verteld dat ze kampt met psychische klachten. Ze is hiervoor een keer opgenomen geweest en ze heeft het idee dat deze klachten nu weer terugkomen.

De volgende ochtend is haar situatie niet verbeterd. Ze komt haar bed niet uit en lijkt totaal uitgeblust te zijn. Er staat een excursie op het programma waar al voor betaald is.

Reflectie Wat doe je in deze situatie, gelet op 'veilig jeugdwerk'?
 Vervolg casus

Jullie hebben besloten dat jullie om de beurt een dag bij Anneloes op het oord blijven. Zo kan het programma voor de andere deelnemers gewoon doorgaan en is Anneloes niet alleen op het oord.

Reflectie Wat vind je van deze oplossing?
 Welke gevolgen kan deze oplossing en situatie hebben? Zijn er 'checks' om de veiligheid te waarborgen?

Casus 7 Casus Bert – religieuze integriteit**+15 / +17 / +20**

Het is woensdagochtend. Staflid Greet is net begonnen met de introductie op de Bijbelstudie. Bert heeft zijn Bijbel en Bijbelstudieboekje op schoot liggen. Na de introductie wordt er een psalm gezongen. Dan zoekt ieder Bijbelstudiegroepje een plek om de Bijbelstudie van vandaag te doen.

Bert loopt met zijn groepje mee naar buiten. Achterop het volleybalveld staat een picknicktafel, heerlijk in het zonnetje. De Bijbelstudie van vanmorgen gaat over Gods leiding in je leven, vanuit de geschiedenis van Jozef. Ze beginnen met het lezen van het Bijbelgedeelte. Staflid Joost vraagt een ieder om na elkaar een vers voor te lezen. Daarna buigt het groepje zich over de vragen. Een van die vragen is: ‘Heb jij weleens gemerkt dat God aanwezig is in je leven? Hoe?’ Bert luistert naar de antwoorden die anderen geven.

‘Bert’, zo klinkt de stem van staflid Joost, ‘jij hebt vast weleens iets meegemaakt waarvan je weet dat het God was Die tot je sprak. Toch?’

Verschrikt kijkt Bert op. Oef, die vraag had hij niet verwacht. Snel probeert hij na te denken. ‘Nee, niet direct. Natuurlijk zijn er wel bepaalde dingen waarvan je weet dat de Heere dat gegeven heeft. Je weet ook wel dat Hij zorgt en je leven bestuurt maar ik weet niet of Hij ook echt tot mij gesproken heeft.’

‘Maar’, zo reageert staflid Joost, ‘je weet toch wel of de Heere je kent? Ben je een kind van Hem?’.

Reflectie Wat vind je van de vragen van staflid Joost?

Kan dat of ga je daarmee een grens over? Wanneer kan dit wel? Wanneer kan dit niet?

Vervolg casus

Het is middag. De deelnemers hebben een vrij uur. Bert is even naar de slaapzaal gelopen. Staflid Joost heeft hem zien gaan, en loopt hem achterna. ‘Ik wil toch wel eens verder praten met die jongen’, zo denkt Joost.

‘Ha Bert. Ik zag je naar de slaapzaal lopen en dacht dat het wel fijn zou zijn als we elkaar nog even kunnen spreken naar aanleiding van de Bijbelstudie van vanmorgen. Ik merkte dat jij het lastig vind om te antwoorden. Daarom wil ik je vertellen hoe ik Gods leiding in mijn leven ervaren heb.....’

Vijf minuten later merkt Bert dat hij afhaakt. Hij ziet dat wat staflid Joost vertelt diep zit bij hem, maar Bert kan er niet veel mee. Hij voelt dat hij afhaakt en dat zijn blik steeds vaker gaat naar de deuropening achter Joost. Zal hij Joost onderbreken?

Reflectie Hoe beoordeel je deze casus in het kader van veilig jeugdwerk?

Waar ligt de verantwoordelijkheid van Bert om een grens aan te geven? En waar ligt jouw grens als staflid?

Hoe kun je een dergelijke situatie voorkomen?

Casus 8 Casus Mirna – contact tussen staflid en deelnemer**-12**

Kevin (19) is als staflid mee op kinderkamp. Hij heeft het ontzettend naar zijn zin. De meiden die als deelnemer mee op kamp zijn, vinden hem erg leuk. Ze proberen steeds bij hem in de buurt te zijn. Bij de avondwandeling loopt het groepje oudste meiden altijd bij Kevin. Als ze ergens heen gaan, willen ze bij hem in de auto zitten. Hij maakt grapjes over vriendjes en verliefd zijn. Dat vinden ze heel interessant. Kevin vindt dat hij goed aansluiting heeft bij die meiden en dat hij hen goed begrijpt. Vooral Mirna, een meisje van bijna dertien, is steeds in zijn buurt te vinden. Op de laatste avond vragen de meiden aan de teamleider of de jongens de meiden een nachtzoen mogen komen geven. De teamleider staat het toe en zegt dat het niet verplicht is: wie niet mee wil doen, hoeft niet. De oudste meiden zijn helemaal door het dolle heen als Kevin samen met een ander staflid ook meedoet. Bij het afscheid nemen vraagt Mirna om zijn mobiele nummer. Hij schrijft het voor haar op en al tijdens de terugreis wordt Whats-app volop gebruikt. Ze hebben gezellige gesprekken en spreken af om over een paar dagen iets leuks te gaan doen. Mirna zal ook haar kampvriendinnen meenemen.

's Avonds, als de deelnemers gaan slapen, evalueren jullie als staf de dag.

'O ja', merkt Alida, een medestaflid, op, 'de moeder van Lisa kwam nog naar mij toe toen ze haar hier bracht. Lisa is dat meisje met haar arm in het gips. Ze kan zichzelf niet douchen. Haar moeder helpt haar thuis onder de douche en vroeg of wij dat deze week ook willen doen. Ze hebben dit niet van te voren gemeld maar gingen er vanuit dat dit geen probleem zou zijn'.

Reflectie Waar/wanneer in deze casus is er sprake van een onveilige situatie.
 Wat is jouw taak als staflid, wanneer een dergelijke situatie zich voordoet?
 Wat verwacht je in zo'n situatie van de teamleider?

Casus 9 Casus Lisette – veilige sfeer**-12**

Lisette is alleen op kamp. Vorig jaar ging ze met haar zus, maar die is nu dertien. Ze vindt het niet erg en heeft er veel zin in. Op de avond van de eerste dag komt ze naar Nelleke, haar juf toe en zegt dat andere kinderen haar tandpasta hadden verstoep tijdens het tandenpoetsen. Nelleke zegt dat ze dat heel flauw vindt van die kinderen. Het is al laat en ze zegt tegen Lisette dat ze maar lekker moet gaan slapen.

De volgende dag is er aan het eind van de middag een moment waarop de kinderen vrij mogen spelen. Nelleke gaat met een ander staflid aan een tafel even iets voorbereiden voor het avondspel. Lisette komt even later bij hen zitten. Als ze vragen of ze niet wil gaan spelen, zegt ze dat ze even geen zin heeft. Nelleke zegt dat ze hen wel mag helpen en dat wil Lisanne wel.

's Avonds, tijdens de stafevaluatie, ziet Nelleke dat Lisette naar de wc gaat. Het lijkt wel of ze heeft gehuild. Nelleke gaat naar haar toe en vraagt of er iets is. Dan komt er een heel verhaal: een groepje meiden loopt Lisette al twee dagen te pesten. Ze doen dat vooral tijdens momenten van vrij spelen en op de slaapzaal. Nu gooiden de meiden hun vieze sokken op haar bed en lachten ze om haar pyjama. Ze zegt dat ze naar huis wil en vraagt of ze haar moeder mag bellen.

Reflectie Op welke momenten had Nelleke signalen van pestgedrag kunnen opvangen?
 Wat had ze op die momenten kunnen doen?
 Had het pestgedrag voorkomen kunnen worden?
 Wat zou je Nelleke en de staf adviseren om op dit moment te doen? Wees zo concreet mogelijk